

Sündmusi

Teadusseminar Pihkvas

Venemaa TA Arheoloogia Instituudi, Pihkva Riikliku Ajaloo, Arhitektuuri ja Kunsti Muuseumi ning Pihkva Arheoloogiakeskuse korraldusel toimus 3.–5. aprillini k.a. Pihkvas järjekordne, arvult 52. teadusseminar teemal "Pihkva ja Pihkvamaa arheoloogia ja ajalugu", kuhu olid kutsutud ka Eesti kaguosa uurijad. Kõige arvukamalt oli seminari kavas enesestmõistetavalt Pihkva, pisut vähem Moskva ning Peterburi arheoloogide ja ajaloolaste ettekandeid. Kolm ettekannet pidasid Leedu (Vilnius), kaks Eesti (üks Tartust, teine Tallinnast), ühe aga – Novgorodi, Lipetski ja Valgevene (Minsk) uurijad.

Pihkva arheoloogid tutvustasid oma viimase aasta töötulemusi lisaks ettekannetele ka huvitavamate leidudest koostatud väljapanekuga. Leedu linnaarheoloogide ettekannetest pakkus suuremat huvi Linas Kvizikėvičiuse uurimus Vilniuse eeslinna kujunemisest ja arengust 15.–17. sajandi esimesel poolel.

Mitmes ettekandes vaadeldi Setumaa muististe arheoloogilistel kaevamistel kogutud leiumaterjali. Moskva arheoloog Nikolai Lopatin rääkis Irboska linnuse keraamika uurimise probleemidest. Irboska muuseumi teadusdirektor Jelena Voronkova ja S. Salmin (Pihkva) analüüsisid üksikasjalikult Irboska linnusest leitud damaskitud lehega odaotsa. Raili Allmäe, Mare Auna ja Liina Maldre (Tallinn) ühisettekannet käsitles Põhja-Setumaal asuvate Rõsna-Saare I ja Rõsna-Saare II kääbaskalmistust saadud osteoloogilise materjali (nii inim- kui loomaluude) määramise eesmärgseid tulemusi. Rõsna küla pikka ümberkaabastes päevavalgele tulnud ornamenditud metallide (pintsetid, vöönaastud ning -pandlad jm.) kasutas oma uurimuses "Metallehted Pihkva rühma pikk-kääbastes: pressitud stiil" Peterburi

arheoloog, üks sealsetest pikk-kääbaste kultuuri uurijatest, Jelena Mihhailova.

Heiki Valgu (Tartu) ettekande teemaks olid eelmisel suvel Põlva- (Tilleoru Kantsimäe linnus) ning Võrumaal (Kirumpää ja Vastseliina linnus) teostatud arheoloogiliste kaevamiste tulemused. Ajaloolastest ettekannetest pakkus meile suuremat huvi Lipetski Riikliku Pedagoogikaülikooli õppejõu Marina Bessudnova uurimus ordumeister Wolter von Plettenbergi sõjakäikudest Pihkvamaale aastail 1501 ja 1502. Pikemalt peatus uurija ordumeistrile suurt tunnustust toonud Setumaa kagu-rii läheduses asuva Smolino järve ääres toimunud lahingul (1502), mainides samas, et Plettenbergi sõjakäik Irboskasse lõppes vastu ootusi edutult ning sealne kivilinnus jäi vallutamata.

Seminari ajal jõudis lugejateni Pihkva teadusseminaride asutaja ja kauaaegse juhataja akadeemik Valentin Sedovi (1924–2004) mälestusele pühendatud 51. seminaari (2005) ettekannete kogumik "Teadusseminari "Pihkva ja Pihkvamaa arheoloogia ja ajalugu" materjalid". Eesti uurijatest on selles üllitatud Leiu Heaposti uurimus, kus antakse ülevaade ka Setumaa vahetus naabruses paikneva Siksälä kalmistu 12.–15. sajandi antropoloogilise ainese analüüsi tulemustest. Mare Auna artikkel käsitleb Kagu-Eesti idaosa (sh. Setumaa) I aastatuhande esimese poole leide: neist seni tähelepanuväärseimad pärinevad 3.–4. sajandi kivilalmest Popovitsa külas. Kogumik sisaldab samuti nimetatud väljaandes aastail 2000–2005 publitseeritud artiklite ja ettekannete loendi, mille pani kokku nii eelmise aasta kui tänavuse seminari üks juhatajaid Boriss Harlašov Pihkvast.

MARE AUNA
LIINA MALDRE

Šokšad Eestis

Šokšad on rahvusgrupp Mordvas nii nagu setod Eestis. Väike grupp šokša õpetajaid ja õpilasi olid 18. – 23. aprillini Eestis Ersa kultuuripäeval. Tallinnas kohtusid šokšad Mordva kultuuriseltsiga.

Tartus esines grupp kunstigümnaasiumis ning õhtul Tartu Kirjanduse Majas.

Pühapäeval 23. aprillil külastasid šokšad Lihavõttemaal Obinitsas, kus ühtlasi ka esita-

sid oma kauneid rahvalaule.

Kultuuripäevade raames toimunud külaskäigu korraldas Fenno-Ugria Sihtasutus ja Eesti Ersa-Mokša Sõprade Selts.

Ülevaate „Setomaale” andis Tartu Ülikoolis avalikke suhteid magistriõppes tudeeriv Anna Ventsakova Mordvamaalt.

(„Setomaa”)

Oodatigi juba lihavõtteid!

Seto Talumuuseumis toimus märtsikuu koolivaheaja üritus "Lihavõtte ootel".

Neljal päeval meisterdasime pühade kaunistusi. Valmisid suured ja väikesed, sulgedega ja sulgedeta tibud ning akna-kaunistused.

Meisterdamise vahepeal rääkisime vanadest lihavõttekommetest ja teadmiste kinnitamiseks täitsime töölehe.

Oma kätega võtsime ette munade värvimise vanavannide kombel. Kui munad olid keedetud, kinnitasid lapsed, et nii tumepunaseid mune ei saa ühegi poest ostetud värviga. Vanu kombeid järgides söid lapsed ka pühadetoite: muna-või, pühadesai, punaste marjade jook jne.

Sellel aastal osalesid lapsed nii Mikitamäelt, Rāpinast kui Värskast. Eriti tahan kiita Värskaste lasteaialapsi, kes on muuseumis toimuvate lasteü-

rituste väga agarad külastajad.

Vaheaja viimasel päeval ootas programmist osavõtnud lapsi üllatus – reis Tartusse, kus külastasime mänguasjamuuseumi ja vaatatsime filmi "Ruudi".

Suur aiatah programmi toetajatele: Eesti Kultuurkapitali Põlvamaa eksperte-grupp, Värskaste Vallavalitsus, Peri POÜ, Rāpina Paberivabrik!

EVI ROHTLA, muuseumi pedagoog

Lihavõttöpühä' omma käeh! Sjuo tuu nuurilõ üteh pallo kirivit munnõ ni illo. Kõik tahtva munnõ veertä ja tikõlda. Jo ütsändät aastat avitas Tammistõ Riin kõrraldada Obinitsah Lihavõttõmaad.

Merlin Lõivu foto

Setomaa külli tsõõriklavva

Setomaa külli tsõõriklavva mõtõh märgotati vällä 18. jaanuaril Värskah Setomaa Kultuuriprogrammi tsõõriklavval peet arotamisõl.

Setomaa Valdu Liidu juhatus kirot Setomaa Kultuuriprogrammi rahaküsimisõ paprõ ni säält saadi seto külli kuuhtüü algatamisõst väigokõõ rahapungakõõõ.

Mitäs sis sel aastal tetäs?

* Lõüdäs õgast vallast 4-5 kimmäst külävanõmbat vai küläelo vedonikku ni saias kokko Setomaa külli kuuhtüü üle märgotamisõst ni kõigilõ kasulikkõ tiidmisi saamisõst neläh küläh.

* Vällä om valit sântse ao' ja külä':

6. mai Värskah külä, Värskah vald, jüripäiv ja jüripäiväkirmas;

4. juuni Luhamaa külä, Misso vald, Luhamaa kirmas;

7. juuli Miikse-Kuksina külä, Meremäe vald, Kuksina kirmas;

21. september Laossina külä, Mikitamäe vald, väikene maaräpäiv.

* Noil kokkosaamisil saias umavaihlõ tutvast, kaias ja külõldas kuismuudu õga Setomaa kandi ni nulga külä toimõtasõ, mäntse omma külli hüä kogõmusõ. Tiidjä' inemisõ' seletäse küläelo edendämisõ Leader-programmi kohta, ka tuud, kuismuudu astu Piiriveere Liider liikmõst, kuismuudu tettä külli arõngukavvu.

Arotadas, kuismuudu ütteh kuuht Setomaa küläello edendä-dä. Pühä' ja kirmasõ' om vällä valit tuuperäst, õt taastada seto vanaaolist umavaihlõ suhtlõmisõ viisi.

Sügüse koratas kokko suur

Setomaa külli tsõõriklavva, koh võetas kokko suvitsidõl kokkosaamisil arotatu ni sää-däs Setomaa külli umavaihlõlinõ kuuhtüü kimmäle põhjalõ. Üttest eesmärgist om kirot külli huvi sisse Piiriveere Liidri tegevuskavva, mispääl säält saasi 2007. aastal külli edendämisõst raha küssü. Projektiga kammandasõ:

Hõrna Aare – 5622 2348, aare@setomaa.ee

Tullusõ Kaja – 5106 664, kaja@setomaa.ee

Timmo Margus – 5622 2886
Mart Külvik, Helen Alumäe.

Valduh hoitva Setomaa külli tsõõriklavva projekti rita: Mikitamäel - Katri Karpson; Värskah - Rutt Riitsaar, Jane Vabarna, Laine Lõvi; Meremäel - Hilju Kadak, Merlin Lõiv; Missoh - Lembit Sikk, Aare Kuura.

Lihavõtted Tallinnas

23. aprillil tähistas Seto Laulselts SÕSARÕ Tallinna Õpetajate majas lihavõttepühi kevadkirmaskiga.

Kavas olid Ülestõusmispühade tsükli laulud – alustati suure paastueelse võinädala ning lõpetati Ülestõusmispüha tähistamise motiividega. Kevadkirmaskil oli tähtsal ohal muidugi külakiik, kus kiiguti, lauldi häl-

lulaule ja meenutati oma olnud elu. Noortele oli kiigekoht uute tutvuste sõlmimise paigaks.

Peale laulu-tantsukava maitsti rahvustoite ja kohaletlute vahel toimus munakoksimise võistlus. Välja oli pandud auhinnad kolmele osavemale munakoksimisele - igauks neist sai raamatu Eestimaa linnadest. Lauldi ja tantsiti, pilli mängisid

Voldemar Ahone ja Valli Karp.

Setode nimel täname Tallinna Linna Kultuuriväerustuste ametit ürituse finantsilise toetamise eest!

Täname Tallinna Õpetajate Maja, kes on meie seltsile alati ruume lubanud!

RIINA KABI,
SÕSARÕ liige

Pildil Tallinna setod Salme Kultuurikeskuses kadripäeva tähistamas.

Arvi Matvei foto